

Powiatowe Komisje Oświaty Pozaszkolnej
w Białej-Podl. i Radzynie.

MATERJAŁ

programowy dla Uniwersytetów Niedzielnich
Ludowych i Świetlic

PRACA ZBIOROWA.

Nakładem Powiatowych Komisji Oświaty Pozaszkolnych:
Biała-Podlaska-Radzyni.

Biała-Podlaska, rok 1934.

Powiatowe Komisje Oświaty Pozaszkolnej
w Białej-Podl. i Radzynie.

MATERJAŁ

programowy dla Uniwersytetów Niedzielných
Ludowych i Świetlic

PRACA ZBIOROWA.

Pani Inspektorowi

Nakładem Powiatowych Komisj Oświaty Pozaszkolnych:
Biała-Podlaska-Radzyn.

Biała-Podlaska, rok 1934.

SŁOWO WSTĘPNE.

Część I.

	Str.
Organizacja oświaty pozaszkolnej w obwodzie szkolnym białsko-podlaskim	5
Regulamin Uniwersytetów Niedzielných Ludowych	6

Część II.

PROGRAM:

Nauka obywatelska	8
Rolnictwo	11
a) rolnictwo ogólne	
b) szczegółowa uprawa	
c) ogrodnictwo	
d) hodowla	
Spółdzielczość	17
Higjena	19

Część III.

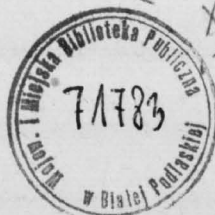
REGULAMINY.

Przykład ramowego regulaminu świetlicy strzeleckiej	20
Przykład regulaminu dyżurującego w świetlicy oddz. Z.S.	23
Regulamin Powiatowej Komisji O. P.	24
" Gminnej Komisji O. P.	27
Biblijografja dla preleg.	31
Spis rzeczy	

Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

5 141455000001

XI
Mar

REBIK

371.3.02 (073)

XIE.4

SŁOWO WSTĘPNE

Nauczycielstwo i pracownicy oświatowi na terenach wiejskich od dawna już odczuwali brak programu w zakresie pracy oświatowej pozaszkolnej; aby potrzebę tę zaspokoić, Powiatowe Komisje Oświaty Pozaszkolnej (Biała, Radzyń) postanowiły wydać niniejszy materiał programowy celem usystematyzowania i skoordynowania pracy oświatowej, podejmowanej przez poszczególne organizacje i pracowników społecznych w różnych punktach powiatów. Doświadczenia lat ubiegłych z Uniwersytetów Niedzielnich i świetlic okazały, że najpotrzebniejszą na wsi i z punktu widzenia doby dzisiejszej jest wiedza w zakresie nauki obywatelskiej rolnictwa, ogrodnictwa, hodowli, spółdzielczości i higieny. To też przedmioty te znalazły wyraz w niniejszym programie, który w miarę potrzeby może być uzupełniany wiedzą z innych dziedzin.

Również bardzo ważną jest strona organizacyjna pracy społeczno-oświatowej w powiatach. To zagadnienie częściowo rozwiążą zamieszczone w części III programu, regulaminy, które po gruntownym przemyśleniu i wprowadzeniu ich w życie dużo ułatwią pracę. Chodzi tylko o to, aby dobrze zapoznały się z nimi i ściśle przestrzegały Gminne Komisje Oświaty Pozaszkolnej, poszczególni pracownicy społeczni oraz uczestnicy Uniwersytetów Niedzielnich i świetlic.

Ramowy regulamin świetlicy strzeleckiej i dyżurującego w świetlicy Z. S. zamieszczony jako odbitka z dodatku Nr. 1/33 Dziennika Zarządzeń i Rozkazów Zarządu Głównego Z. S. posłużą świetlicom innych organizacji za wzór.

Oddając niniejszy program do rąk Gminnych Komisji Oświaty Pozaszkolnej, Kierownictw Publicznych Szkół Powszechnych oraz Pracowników Oświatowym, wierzymy, że będzie on dużą pomocą w pracy i do pomoże przy realizowaniu szczytnych zadań, jakie w Polsce czekają na oświatę pozaszkolną.

Organizacja oświaty pozaszkolnej w obwodzie szkolnym bialsko-podlaskim.

Organizacja terenowa (szkic regulaminowy).

1. Organizacja oświaty pozaszkolnej na terenie obwodu opiera się na powiatowych i gminnych komisjach oświaty pozaszkolnej, zorganizowanych według osobnych regulaminów.

2. Nadzór nad stanem i organizacją oświaty pozaszkolnej z ramienia Powiatowej Kom. O. P. sprawują Inspektor Szkolny.

3. Na terenie obwodu szkolnego istnieją:

- a) Gminne Oddziały Związku Strzeleckiego,
- b) Koła Młodzieży Wiejskiej połączone w związki sąsiedzkie,
- c) Ochotnicze Straże Pożarne połączone w rejony,
- d) Kółka Rolnicze połączone w obwody,
- e) Inne organizacje tu nie wymienione.

4. Wszystkie te organizacje mniej więcej pokrywają się terenowo, oraz prowadzą w rozmaitych formach oświatę pozaszkolną. Poczynania oświatowe poszczególnych organizacji należy skupić w ośrodkach oświatowych, których osią, centrum, ogniskiem każdego będzie Gminna Komisja Oświaty Pozaszkolnej. Przez to osiągnię się komasację bardziej wyrobionych sił ludzkich, nadających się do pracy w charakterze prelegentów, oraz skupi się i wykorzysta pomoce naukowe, koniecznie przy prowadzeniu wykładów — jak przezroczka, biblioteki, pisma, broszury i t. d.

5. Materiał programowy poszczególnych działów jak nauka obywatelska, rolnictwo, spółdzielczość i higiena, opracowane przez Instruktora Oświaty Pozaszkolnej i poszczególne Zarządy Powiatowe organizacji, istniejących na terenie obwodu, a zatwierdzony przez Powiatowe Komisje Oświaty Pozaszkolnej rozsyła się do Kierownictw publicznych szkół powszechnych i Gminnych Komisji Oświaty Pozaszkolnej celem realizacji.

6. Realizacja programu ma się odbywać w zespołach świetlicowych metodą dyskusyjną przez wspólne czytanie odnośnych książek, pism i t. p. pod kierunkiem nauczyciela lub innej osoby, przygotowanej do prowadzenia pracy w zespole, oraz na Uniwersytetach Niedzielnych — metodą wykładowo-dyskusyjną w ten sposób, że w pewnych ośrodkach będą się odbywać wykłady z rolnictwa, w tym samym czasie w kilku innych ze spółdzielczości i t. d.

Nadto wszystkie ośrodki będą prowadziły naukę obywatelską.

Po dostatecznem przerobieniu obranego działu, należy przystąpić do działu następnego, i w ten sposób dążyć do zrealizowania całego programu.

7. Przy każdej Gminnej Komisji Oświaty Pozaszkolnej, organizuje się miejscowe Koło Prelegentów, w skład, którego wchodzi:

- a) nauczycielstwo danej gminy,

- b) miejscowa inteligencja,
- c) wybitniejsi i bardziej wyrobieni członkowie organizacji z terenu gminy,
- d) osoby zaproszone.

Skład osobowy miejscowego Koła Prelegentów oraz każdorazowe zmiany podaje do wiadomości Powiatowej Komisji O. P. Przewodniczący Gminnej Komisji Oświaty Pozaszkolnej.

Powiatowe Koło Prelegentów, złożone z fachowców, współdziała z kołami gminnymi w realizowaniu programu.

8. W każdym ośrodku, gdzie będzie realizowany program obranego działu, winny się znaleźć odpowiednie pomoce naukowe, a przede wszystkim podręczna biblioteka, traktująca o danym dziale programowym odpowiednie pisma, broszury i t. d.

9. Słuchacze winni dzielić się na dwie grupy:

- a) młodzież zorganizowaną, pracującą w kierunku intensywnym,
- b) słuchacze przygodni społeczeństwa starszego.

10. Każdy prelegent zostawia swój wykład streszczony w kilku względnie kilkunastu punktach w formie pytań, nad którymi zespół świetlicowy rozwija dyskusję w ciągu tygodnia, względnie pogłębia zdobyte wiadomości przez czytanie odnośnych pism, książek i innych.

Programy miesięczne zarówno w świetlicach jak i salach wykładowych Uniwersytetów Niedzielnich Ludowych wywiesza się naprzód, ażeby słuchacze mieli możliwość przygotowania się do dyskusji. Po każdym referacie czy wykładzie należy materiał przerobiony powtórzyć w następną niedzielę przez przedyskutowanie zostawionego streszczenia.

11. Prelegenci miejscowi i pozamiejscowi winni dbać o to, aby ich wykłady wywarły trwałą ślad w danym środowisku i dźwignęły go na wyższy poziom kultury duchowej i materialnej.

REGULAMIN

Uniwersytetów Niedzielnich w Obwodzie Szkolnym Bialsko-Podlaskim

§ 1

Celem udostępnienia szerokiemu masom ludności zdobycia wiedzy ogólnej rolniczej i w zakresie życia społecznego-Powiatowe i Gminne Komisje Oświaty Pozaszkolnej organizują Uniwersytety Niedzielne Ludowe na terenie powiatów: bialskiego i radzyńskiego.

§ 2

Zadaniem Uniwersytetów Niedzielnich Ludowych jest wyrobienie świadomego i twórczego obywatela państwa, przez danie mu wiedzy, potrzebnej do zrozumienia współczesnego życia wogóle — państwowo-obywatelskiego w szczególności, oraz wiedzy zawodowej, potrzebnej do wykorzystania i uaktywnienia swego warstata pracy.

§ 3

W tym celu Powiatowe Komisje wydają niniejszy program.

§ 4

Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej powołuje na czas trwania wykładów na Uniwersytecie, Radę Uniwersytetu, która na podstawie niniejszego programu układa szczegółowy plan zajęć, biorąc za podstawę aktualne potrzeby środowiska i możliwość realizowania zamierzeń.

§ 5

Rada Uniwersytetu Niedzielnego Ludowego składa się z:

- a) kierownika pedagogicznego,
 - b) miejscowego działacza społecznego,
 - c) referenta kulturalno-oświatowego Gminnej Komisji Oświaty Pozaszkolnej,
 - d) delegata wybranego przez słuchaczy,
- Kierownika pedagogicznego i miejscowego działacza mianuje Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej.

§ 6

Rada Uniwersytetu Niedzielnego jest odpowiedzialna za poziom naukowy, administrację i warunki pracy na Uniwersytecie.

§ 7

Rada Uniwersytetu Niedzielnego Ludowego po zakończeniu wykładów przesyła Prezydium Powiatowej Komisji Oświaty Pozaszkolnej sprawozdanie, swoje spostrzeżenia o całokształcie prac oraz wnioski co do zamierzeń na przyszłość.

§ 8

Kierownikiem pedagogicznym winien być nauczyciel, którego mianuje na wniosek Gminnej Komisji Oświaty Pozaszkolnej Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej.

§ 9

Delegata wybierają słuchacze z pośród siebie zwykłą większością głosów.

§ 10

Przewodniczącym Rady Uniwersytetu Niedzielnego Ludowego jest kierownik pedagogiczny; zadaniem jego jest czuwanie nad całokształtem prac, organizowanie zastępstw w razie nieobecności właściwego prelegenta, prowadzenie krótkich streszczeń z wykładów i kontrola obecności (prowadzenie statystyki frekwencji).

§ 11

Delegat słuchaczy powinien być łącznikiem pomiędzy Radą Uniwersytetu, a słuchaczami i o wszystkich bolączkach słuchaczy, związanych z organizacją nauki winien informować Radę

§ 12

Czas trwania wykładów na Uniwersytecie zamyka się w okresie od 1 listopada do 31 marca. Przedłużenie terminu końcowego — względnie przyśpieszenie początkowego — jest możliwe i pożądane w zależności od potrzeb i warunków miejscowych.

Rozkład zajęć na Uniwersytecie Niedzielnym Ludowym

Niedziel wy- kładowych	Ilość godzin	Na naukę obywatelską należy po- święcić godz	Rolnictwo	Wiadomo- ści bieżące	Spółdziel- czość	Higijena
22	66	20	20	15	5	6

UWAGA: Wszystkie zagadnienia programowe należy wiązać w całość np. zagadnienia spółdzielcze, czy rolnicze, lub wiadomości bieżące higijena wiązać z nauką obywatelską i odwrotnie.

Nauka obywatelska

I. Rys współczesny

1. Obszar i granice Polski. Położenie Polski w Europie środkowej—znaczenie położenia pod względem klimatycznym, handlowym, gospodarczym, strategicznym — wskazać cechy dodatnie i ujemne — przykłady z historii.
2. Granice Polski w kilometrach. Sąsiedzi i stosunki z sąsiadami —polityczne, handlowe i gospodarcze dziś i w historii — granice Polski w perspektywie historycznej; zestawienie porównawcze, rozprzestrzenienia się i kurczenia granic kraju aż do chwili obecnej (daty wydarzeń, unje personalne i polityczne) Pomorze, Litwa, Ruś, Śląsk, Rozbiory—plebiscyt śląski i pomorski. Pokój w Rydze.
3. Ludność Polski — ilościowo i jakościowo w perspektywie dziejowej. Stosunki narodowościowe w Polsce (wojny, kolonizacje, zabory, emigracje przymusowe i dobrowolne) mniejszości dzisiaj. Znaczenie mniejszości dla Państwa — stosunek mniejszości do Państwa — emigracja polska dzisiaj: Polonja zagranicą i jej znaczenie dla państwa.
4. Język—mowa, gwary jako bogactwo języka ojczystego.
5. Bogactwa naturalne Polski: Sól, węgiel, żelazo, nafta i inne. (Górny Śląsk, Podkarpacie). Miejscowości uzdrowiskowe i ich znaczenia zdrowotne i gospodarcze dla państwa.
6. Handel i przemysł. Ośrodki przemysłowe i fabryczne. Organizacje handlu: handel wolny i społeczny. Organizacje handlowe: kartelee, trusty, spółki akcyjne, monopole, spółdzielnie.
7. Miasta w Polsce — jakościowo i ilościowo — rzut historyczny na powstanie miast. w Polsce. Znaczenie miast dla życia społecznego, gospodarczego i handlowego.
8. Wieś i rolnictwo—ludność ilościowo i jakościowo—wieś w ciągu wieków historii Polski. Handel płodami rolniczymi. Znaczenie morza dla rolnictwa. W historii—Gdańsk — dzisiaj Gdynia. Wielkie obszary rolne i drobni rolnicy — handel i przemysł rolniczy dzisiaj — Przetwory rolnicze, hodowlane i mleczarskie.
9. Wieś i miasto pod względem gospodarczym i kulturalnym—za-
leżność wsi od miasta i odwrotnie. Urbanizacja.
10. Ustrój państwa Polskiego dzisiaj.—Władza ustawodawcza — wy-
konawcza, sądownictwo. Parlamentarny system rządzenia. Rozwój parla-
mentaryzmu przez okres dziejów aż do dnia dzisiejszego (Statut Wiślicki,

Pakt w Koszycach, Unja Horodelska, Ustawy Radomskie—Nihil Nowi—Unja Lubelska i t. p. aż do formy dzisiejszej konstytucji). Polityka wogóle, polityka rządu, urzędowania polityczne (partje) i ich znaczenie dla Państwa (dobre i złe).

11. Podział administracyjny państwa. Władze centralne, wojewódzkie, powiatowe, i gminne. Władze państwowe i samorządowe. Samorząd gromadzki, gminny, powiatowy i wojewódzki. Inne urzędy w Polsce: Skarbowość, podatki—organizacja podatków, ustawy podatkowe. **Ustawa Samorządowa** (najnowsza) z dnia 23 marca 1933 r.

12. Wojskowość i organizacje o charakterze wojskowym. Historia tworzenia się armij. Armja w Polsce niepodległej. Historia armji polskiej współczesnej. Twórca armji Polskiej. Obowiązek wojskowy. Organizacje o charakterze wojskowym.

13. Organizacje społeczne i stowarzyszenia. Ustawy o stowarzyszeniach. (Przepisy zebrań publicznych i zamkniętych).

14. Szkolnictwo w Polsce — rzut historyczny — szkolnictwo dzisiaj—szkoły ogólnokształcące i zawodowe. Ustawa o szkolnictwie.

Uwaga! Wszystkie działy powyższego programu winny być rozpatrywane z punktu widzenia chwili dzisiejszej i potrzeb naszego państwa na przyszłość.

Nadto program powyższy należy uzupełniać wiadomościami z codziennej prasy.

II. Rys. historyczny.

1. Początki i rozwój potęgi państwowej — Mieczysław i Chrzest Polski. Wojny z Niemcami o niezależność państwową.
2. Bolesław Chrobry — twórca państwa polskiego.
3. Bolesław Krzywousty — walki o dostęp do morza.
4. Okres dzielnicowy, jako przykład słabości państwowej.
5. Władysław Łokietek — próba odbudowania państwa polsk. walki z Niemcami walki o Pomorze.
6. Stosunki Polski z Litwą — Jadwiga i Jagiełło Polska u szczytu potęgi.
7. Krzyżacy — Grunwald — przyczyny i rezultaty.
8. Kazimierz Jagiellończyk—znaczenie Państwa Polskiego w Europie.
9. Walki o Pomorze i Gdańsk.
10. Hołd pruski — jako ostateczne zwycięstwo nad Krzyżakami
11. Stefan Batory — wojny z Moskwą — Stanisław Żółkiewski.
12. Wojny ze Szwecją — Czarniecki — Potop.
13. Upadek Państwa Polskiego — przyczyny.
14. Wojny polsko-tureckie Karol Chodkiewicz.
15. Próby wzmocnienia państwowości polskiej. Sobieski i Wiedeń.
16. Czasy saskie — anarchja.
17. Konstytucja 3 Maja — rozbiory — przyczyny.
18. Chęć odzyskania niepodległości polskiej — walki porozb. T. Kościuszko. Henryk Dąbrowski — Legjony.
19. Napoleon—Księstwo Warszawskie. Ks. Józef Poniatowski. Kongres Wiedeński.

20. Powstanie Listopadowe—Powstanie Styczniowe — główni przywódcy powstań. Prześladowania religijne na Podlasiu.
21. Ruch niepodległościowy przed wojną światową. Marszałek Polski J. Piłsudski twórca Legjonu (życiorys).
22. Rok 1905 — Związki Walki Czynnej — Organizacje strzeleckie, Legjony. Rola Legjonów w odzyskaniu niepodległości. Polska Organizacja Wojskowa (P. O. W.). Dzień 11 Listopada 1918 r. Lwów i walki z Ukraińcami.
23. Rok 1920 i wojna polsko-bolszewicka — plebiscyt na Warmji i Mazurach.

- Uwaga:**
1. Przez cały program winny się snuć 3 zagadnienia, które należy uwypuklić przy realizowaniu programu.
 2. Wysiłki monarchów i władców polskich w kierunku zbudowania silnej państwowości polskiej. Podkreślić momenty i okresy historyczne w których ta państwowość była silna, a kiedy upadła. Uwypuklić przyczyny wzmacniania się i upadku państwowości polskiej w ciągu dziejów.
 3. Wykazać ciągle agresywny i zaborczy stosunek Niemiec do Polski i obronny Polski do Niemiec.
 4. Podkreślić wysiłki panujących polskich, zdążające do utrzymania Pomorza i wybrzeża mórz: Bałtyku i Czarnego; polityka morską Polski niepodległej.
 5. Wszystkie zagadnienia należy rozpatrywać z punktu widzenia chwili dzisiejszej i istnienia państwa na przyszłość. Aktualizować. Obchody i manifestacje.

Program Wychowania Obywatelskiego należy powierzyć jednemu prelegentowi.

Zestawienie źródeł do opracowania wykładów.

1. Kurs korespondencyjny nauki obywatelskiej P.U.K. Warszawa 1931.
2. Dobrzyńska-Rybicka i Witkowska: Obywatelstwo Poznań.
3. Dobrzyńska Rybicka: Nauka obywatelska na podstawie socjologii.
4. Peretjakowicz: Państwo współczesne. Warszawa 1928.
5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej opr. Paszkudzki.
6. J. Beck: Młodzież wiejska w pracy z samorządem, Warszawa 1931.
7. A. Chołoniewski: Duch dziejów Polski, Warszawa 1931.
8. W. Lipiński: Walka zbrojna o niepodległość Polski 1905 — 1918.
9. W. Szpiczyński: Krwawy i pracowity cud 1920 r. Warszawa 1930.
10. Mały rocznik statystyczny 1933.
11. Dr. M. Z. Jaroszyński: Samorząd terytorjalny w Polsce, Warszawa 1926.
12. Dr. M. Z. Jaroszyński: Gospodarza gmin wiejskich.
13. Bek J. Młodzież wiejska w pracy z samorządem.
14. Nowa ustawa o częściowej zmianie samorządu terytorjalnego w Polsce. 1933 i rozporządzenie wykonawcze.

Rolnictwo ogólne.

1. Powstawanie ziemi: a) jak tworzy się ziemia ze skały, b) jaki jest współdziałanie roślin i zwierząt w przemianie skały na ziemię, c) jak się stworzy ziemia z roślin i innych szczątków organicznych, d) jaka jest różnica między gniciem a butwieniem.
2. Rozmieszczenie ziemi, jej uwarstwienie i położenie.
3. Z czego składa się ziemia (skład i zawartość).
4. Poszczególne części składowe ziemi.
5. Ogólne właściwości ziemi i jej części składowych: a) fizyczne właściwości gleby, b) jaka jest budowa wewnętrzna (struktura).
- II. Powietrze, woda, światło, ciepło, klimat i niektóre wiadomości z meteorologii.
- III. **Rośliny.**
 1. Rośliny niższego ustroju (drobnoustrojowe, bakterje, pleśnie).
 2. Rośliny wyższego ustroju i ich życie.
 3. Budowa zewnętrzna roślin: a) łodygi, b) liście, c) kwiaty, d) korzeń.
 4. Wewnętrzna budowa roślin: a) komórka, b) tkanka.
 5. Czynności życiowe roślin: a) kiełkowanie, b) pobieranie składników pokarmowych, c) przemiana, d) przyswajanie, oddychanie, krążenie soków, e) rozmnażanie się roślin.
- IV. **Płodoman.**
 1. Wzajemny stosunek roślin.
 2. Jak dzielą się rośliny pod względem pobierania pokarmów.
 3. Które rośliny wzbogacają ziemię w azot, jak się one nazywają. (przykładu płodozmianów).
- V. Mechaniczna uprawa roli, opis narzędzi rolniczych, bronowanie włoka, podorywka, odsypka, orka z pogłębiaczem, orka głęboka, wałowanie, uprawki posiewne i międzyrzędowe. Meljoracje i ich wartość dla gleby.
- VI. **Nawożenie:**
 1. Pokarmy roślinne.
 2. Ogólne zasady nawożenia.
 3. Prawo minimum.
 4. Nawozy ograniczone: a) obornik, b) ściółka, c) przechowanie obornika, d) kompost, nawozy zielone.
 5. Nawozy sztuczne: a) azotowe, b) fosforowe, c) potasowe.
- VII. **Zasiew:**
 1. Sposoby siewu.
 2. Pielęgnowanie roślin.
 3. Zbiór i przechowanie ich.

Szczegółowa uprawa.

1. Uprawa buraka pastewnego.
2. Uprawa ziemniaków.
3. Uprawa marchwi.
4. Uprawa pszenicy w szerokie rzędy.
5. Poszczególne inne rośliny.

Ogrodnictwo.

1. **Sadownictwo:** Sadownictwo w Polsce a zagranicą. Jakie korzyści daje sad. Spożycie owoców. Typy sadów: sad handlowy, domowy i amatorski. Jakie sady winni zakładać rolnicy na wsi. Dobór gatunków i odmian do poszczególnych gleb. Organizacja handlu owocami. Tworzenie ośrodków wyrównanych pod względem odmianowym. Jak i gdzie należy kupować drzewka? Jak powinno wyglądać drzewko przed sadzeniem? Przycinanie korzeni i korony drzewka przed sadzeniem. Kopanie dołów, szerokość i głębokość. W jakiej odległości należy sadzić drzewka. Palik przy drzewku. Jaką funkcję on spełnia. Pielęgnowanie sadu. Formowanie korony. Uprawa roślin w sadzie. Przycinanie koron u starych drzew. Przeszczepianie starych drzew. Walka ze szkodnikami w sadzie. Spryskiwanie drzew. Przetwórnictwo. Wina owocowe i marmelady.
2. **Warzywnictwo:** Porównanie spożycia warzyw w Polsce a zagranicą. Wartość odżywcza warzyw. Płodozmian w warzywnictwie. Trzypolówka. Umiejętność nawożenia pod warzywa. Uprawa poszczególnych warzyw. Pielęgnacja warzyw. Walka za szkodnikami. Przechowanie warzyw i przetwórstwo.
3. **Kwiaciarstwo:** Znaczenie ogródków przy domach wiejskich. Wygląd wsi, estetyka. Jak winien wyglądać ogródek, przy domu wiejskim. Jakie byliny i kwiaty sadzić w ogródkach. Dobór harmonijny kwiatów. Hodowla kwiatów wazonowych.

H o d o w l a.

Stan ilościowy i jakościowy hodowli bydła w Polsce.

Ile bydła posiadamy w porównaniu do innych krajów? Ile wypada na 1000 ha., na 1000 mieszkańców. (Kalendarz Gospodarski — rok 1929). Stan jakościowy naszej hodowli bydła (przykłady z własnej obserwacji, „Urządzenie Gospodarstw Małych“ — Inż. W. Chmieleckiego, str. 83 p. t. „Gospodarka hodowlana“). Jak gospodarują członkowie Kółek Rolniczych.

Konkluzja: stan lichej. Tłumaczą jako powód-hodowla się nie opłaca.

Jaki stan hodowli gdzieindziej. Szwecja (Hodowla bydła w Szwecji— dr. Konopiński. Finlandja — Tygodnik Rolniczy z 1.X.25 r. Nr. 37—38; Ameryka—Mleczarstwo—sierpień 1927 r. Nr. 8).

Bydło. Czy warto hodować bydło. Porównanie cen zboża z cenami masła przed wojną i obecnie. Mniej bydła—więcej ludzi. Przyrost ludzi większy niż bydła. Przyłączony ogromny konsument do Polski — Śląsk. „Co każdy świątły rolnik o hodowli bydła wiedzieć powinien“ — M. Kwasięberskiego, Rozdział I — konjunktury dla hodowli. Znaczenie chowu bydła mlecznego dla Polski („Indywidualne żywienie krów mlecznych“ — prof. J. Marszałkowicza, rozdz. I). Znaczenie chowu bydła w szczególności dla gospodarstwa drobnego. (Większa własność może drożej sprzedawać produkt w większej ilości — fabryki rolnicze). Większe partje. sprzedaje, osiąga wyższe ceny, może taniej wyprodukować — masowy zakup nawozów sztucznych, zwózka ich, użycie ulepszonych narzędzi,

pełne wyzyskanie sprzężaju rąk roboczych. Przeciwnie drobna własność ma lepsze warunki dla hodowli, ułatwiona opieka, poznanie indywidualności zwierzęcia, łatwe spieniężenie produktów przez Spółdzielnie, korzyści z hodowli bydła. Bydło jest rodzajem skarbonki. Obornik — główny nawóz w drobnym gospodarstwie. Ilość obornika od jednej sztuki i jego wartość nawozowa. Mleko, jako główny produkt odżywczy dla dzieci wiejskich, nabiał — jeden z najważniejszych pokarmów dla starszych w okresie ciężkich robót. Bydło jako materiał roboczy, szczególnie w drobnym gospodarstwie. (Hodowla bydła cz. III—pof. Z. Moczarskiego, od str. 226 do 232). Rozwój hodowli wzmacnia siłę gospodarstw. Wrazie kłeski—pozostaje hodowla jako źródło dochodu. Rozwój hodowli zmusza do wprowadzenia płodozmianu roślin pastewnych — po nich lepsze stanowisko pod inne zboża. Lepsze w rezultacie plony.

Na to, by lekarz mógł wyleczyć chorego, musi poznać warunki jego życia i przyczyny, powodując chorobę. Aby poprawić hodowlę, trzeba poznać jej wady. Najgłówniejsze błędy organizacyjne — niedostosowanie upraw odpowiednich roślin do potrzeb zwierząt; mała ilość okopowych i roślin pastewnych; zły stan łąk i pastwisk. (Pastwiska trwałe — W. Dykier); pastwiska wspólne — zle ich strony, nierównomierne żywienie bydła, okresy głodówki, używanie nieodpowiednich rozpułdników, słaby wychów młodzieży, niezorganizowana sprzedaż produktów hodowlanych, słaby rozwój czytelnictwa, brak umiejętności podstawowych zasad hodowlanych. Wybór kierunku hodowlanego w zależności od okolicy. Co to jest rasa? — Jakie rasy bydła mamy hodować? Opis ras (hodowla zwierząt, T. I — prof. Moczarski, część o rasach, „hodowla bydła“ — prof. Rostafińskiego, „Hodowla bydła“ — M. Kwasięborskiego, str. 7—25). Rasa czerwona polska dla okolic bardziej ekstensywnych, gdzie jest zbyt na masło i gdzie szczątki bydła tego się trafiają. Rasa nizinna, jej walory i wady. Określenie wyraźnie kierunku rasy, jaką w danej okolicy powinno się hodować. (Przezrocza z typowymi okazami ras; fotografie wybitniejszych okazów rasy). Wartość opasowa bydła czerwonego. Wartość jego mleczna i robocza. Wartość robocza bydła nizinnego, wartość jego opasowa, zawartość tłuszczu w mleku bydła nizinnego (Hodowla Zwierząt, rozdz. V, prof. Z. Moczarski, str. 256—324). Jakie ma znaczenie znajomość exterieuru. Exterieur bydła opasowego, roboczego i mlecznego. Jakie są cechy mleczności (omówienie cech mleczności na żywym okazie — „Hodowla bydła“ — M. Kwasięborskiego, str. 25—29). Sprawdzanie zdrowia, określanie wieku bydła (Hodowla zwierząt — rozdz. V, tom II—prof. Moczarskiego, str. 359—374). Na co zwracać uwagę przy wyborze sztuk — zdrowie, użytkowość, pochodzenie. Czem określić użytkowość i pochodzenie. O rodowodach.

Znaczenie buhaja w hodowli. (Jak dojść do dobrej krowy — Inż. Lewandowski, „Co każdy świątły rolnik...“ — M. Kwasięborskiego, str. str. 26—29). Fotografie dobrych buhaji (Exterieur dobrego buhaja. Jaki winien być rodowód buhaja. Wspólne kupno. Znaczenie dobrego rodowodu. Czem jest zły buhaj dla hodowli. Jak dojść do dobrego buhaja. Różne sposoby zakupu i statjonowania buhaji. Im lepszy stadnik, tem szybszy postęp hodowli. Nie żałować pieniędzy („Gęś sokoła nie urodzi“ — Gazeta gospodarska 1926 r. Nr. 50). Jak najlepiej zużyć fundusze sejmikowe (Gazeta Gospodarska 1927 r. Nr. 15). Wybór odpowiedniego materiału krów: 1) lepiej mniej chować, ale sztuki dobre, 2) zle sprzedac,

a kupić jedną krowę dobrą. (Stanówka) Hodowla bydła — M. Kwasięborskiego, str. 35—40, „Hodowla Zwierząt“ — prof. Z. Moczarski, str. 376—379. Pielęgowanie krowy cielnej) („Zwierzę domowe w stanie zdrowia i choroby“ — Steuert).

Pomoc przy porodzie (Steuert)—„Hodowla bydła“—Kwasięborskiego, str. 44—48, (prof. Moczarski — Hodowla zwierząt, str. 379—383). Kiedy krowy pokrywać? Jesienne cielenie się krów (Gazeta Gospodarska Nr. 4, rok 1927; „Czy cielę może wydać drugie cielę“, Gazeta Gospodarska, „Jak mieć coś z niczego“).

Wybór cieląt do chowu. Lepiej mniej chować, a dobrze. Baczność na pochodzenie, kształt, zdrowie (Gazeta Gospodarska Nr. 20 rok 1926, „Jakie cielę warto chować“ (waga). Chować tylko cielęta zimowe i jesienne. Dlaczego?—Jakiemu cielęciu dać pierwszeństwo, czy zdrowemu czy z dobrem pochodzeniem?—Obchodzenie się z cielęciem zaraz po urodzeniu. Siara. Znaczenie siary. Ciepło. Przewiązywanie pępownicy. Biegunka ososków. Czy poić. czy pozwalać ssać. Co przemawia za ssaniem, a co przeciw? Czy do pierwiastek dopuszczać cielęta? Jakie zachować ostrożności przy pojeniu?—Zasady pojenia. Jak długo dawać mleko pełne, jak długo mleko chude. Pójki, rodzaje pójek. Różne systemy pojenia (Wychów cieląt — Robert Kunicki; Wychów cieląt — Benjamin Cybulski; Wychów cieląt—Gazeta Rolnicza Nr. 47 — 1925 r., „Jak dojść do dobrej krowy“ — inż. Lewandowski. Urządzenie cielętnika (Hodowla zwierząt - tom II, prof. Moczarski, str. 390 — 411; „Rasy bydła i hodowla“ — prof. Rostafiński). Przejście na paszę suchą. Pastwisko. Okólnik. Łagodne obchodzenie. Znaczenie cieląi. Ważenie cieląt. Czystczenie. Oddzielenie byczków od jałówek. Choroby cieląt. Nałogi cieląt. Żywienie jałowizny w 2 roku. (Żywienie zwierząt - prof. Nils Hansson). Pierwszy rok—okres wyrostowy, drugi rok - okres rozpychania. Znaczenie białka dla młodego organizmu. Białko nie da się niczem zastąpić. Kiedy pokrywać jałowice? („Czy cielę może dać drugie cielę“ — Gazeta Gospodarska 1927 r. Nr. 4). W jakim okresie pokrywać? (Hodowla zwierząt—t. II—Z. Moczarski, str. 407 - 416).

Żywienie krów mlecznych. Narządy trawienia. Opis szczegółowy przewodu pokarmowego krowy i zasadnicze różnice z przewodem pokarmowym innych zwierząt. Narządy chłonne (tablice). Skład paszy: białko, węglowodany, tłuszcze składniki mineralne, witaminy (Nils Hansson „Żywienie zwierząt domowych“). Znaczenie poszczególnych składników odżywczych dla organizmu. Żywienie krów mlecznych. A. Piątkowski. Opis ważniejszych pasz: objętościowe, treściwe. Zastosowanie tych pasz z żywieniem krów mlecznych (Nils Hansson - Żywienie). Pasze fabryczne, Kiszonki. Przygotowanie kiszonek. Znaczenie kiszonek dla gospodarstwa rolnego (Prof. Rostafiński. „Rasy bydła“). Porównawcza wartość odżywcza poszczególnych pasz. Co to jest jednostka pokarmowa? Specjalne uwzględnienie białka w jednostce. Minimum białka.

Znaczenie pasz soczystych w odżywianiu Znaczenie pasz treściwych. Demonstracja próbek pasz treściwych (Gazeta Gospodarska 1925 r. Nr. 52, zmarnowane wartości; Gazeta Gospodarska 1926 r. Nr. 14 - znaczenie pasz treściwych w gospodarce krajowej). Przygotowanie paszy objętościowej, soczystej, treściwej. Pasza zielona, jej znaczenie w gospodarstwie mlecznym. (Rolnik i zagroda 1927 r. Nr. 14, 19 - „O paszy zielonej“).

Od czego zależy dawka paszy dla krowy mlecznej. Indywidualizowanie osobników. Zależność ilości paszy od mleka i wagi zwierzęcia. Jak określa się wagę? Pomiar metodą Presslera (Kalendarz Rolniczy). Pokaz określania wagi. Metoda Frohweina. Ilość paszy, potrzebna krowie zapuszczonej (Żywnienie krów—Nils Hansson). Próbné udoje. Żywnienie masowe—jego wady. Żywnienie grupowe. Żywnienie indywidualne. Żywnienie według zasług (Gazeta Gospodarska 1926 r. Nr. 48. „Targuj się z krową“). Równomierność żywienia. Jak często karmić? Jak żywić krowy świeżo ociełone? (A. Piątkowski—Żywnienie krów, str. 52-59). Ile paszy treściwej przeznaczać na litr mleka. Ile paszy treściwej wraz z soczystą na litr mleka (Kalendarz Rolniczy, odpowiednia tabela).

Wpływ paszy na % tłuszczu (Nils Hansson—Żywnienie). Zasada—silnie żywić. Produkcja litra mleka tańsza przy większej mleczności. Regularność żywienia. Punktualność. Wpływ czynników zewnętrznych na % tłuszczu i mleczność (Nils Hansson—Żywnienie). Letnie żywnienie bydła na pastwisku, w oborze („Letnie żywnienie bydła”—J. Grabowski, A. F. Piątkowski „Żywnienie krów“, str. 59-67; St. Schuch—Pastwiska kulturalne, str. 69-79). Przejście z paszy zimowej na letnią i odwrotnie (Rolnik i zagroda 1927 r. Nr. 41 — „Zagadnienia najbliższe, związane z jesiennym żywnieniem bydła“).

Żywnienie buhaja (Z. Moczarski—Hodowla, t. II). Kiedy zacząć używać do rozplodu. Jak długo? Nie należy obawiać się starszych buhaji—widzi się potomstwo. Dostatek ruchu. Oprzęganie. Czyszczenie. Łagodne obchodzenie się. Kółko w nos. Stać powinien osobno, ale w widnym miejscu (Hodowla bydła—M. Kwasięborskiego, str. 106). Nie powinien chodzić z krowami. Oprzęganie krów (Hodowla bydła—M. Kwasięborskiego, str. 111-117). Znaczenie oprzęgania dla drobnego gospodarstwa. Wpływ oprzęgania na mleczność, na zdrowie. Uwzględnienie pracy przy normowaniu paszy. Opis szczegółowy chomonta. Pokaz modelu.

Budowa wymienia—opis anatomiczny (tablica) (Nils Hansson—Żywnienie). Dojenie prawidłowe, dojenie nieprawidłowe (pokaz). Masowanie wymienia. Wydojenie dokładne (Z. Moczarski—Hodowla, tom II). Urządzenie obory. Okna. Dymniki. Czystość. Osobne przegrody dla cieląt. Temperatura. Termometr. Żłoby do indywidualnego żywienia. Apteczka podręczna (Hodowla bydła—M. Kwasięborskiego, str. 117-120; J. Lewandowski—Jak dojść do dobrej krowy, str. 49).

Gromada to wielka siła. Organizacja zbytu—mleczarnie spółdzielcze. Korzyści z nich. (Korzyści z mleczarni spółdzielczych—Z. Chmielewski) i Spółdzielnia zbytu inwentarza. Wyjaśnienia, co to jest Kółko Kontrol Obór. Co daje Kółko Kontroli. (O związkach kontroli obór w Szwecji—J. Gruzewski) (Rolnik i Zagroda, rok 1927, Nr. 23, Kółka Kontroli Obór drobnej własności). Spółki pastwiskowe.

Trzoda chlewna:

1. Zasady hodowli trzody chlewnej.
2. Dobór stuk do rozplodu.
3. Wybór rasy—opis poszczęólnych ras i ich użytkowość.
4. Wychów prosiąt.
5. Żywnienie i pielęgnacja maciory.
6. Pielęgnacja młodzieży.

7. Pielęgnacja i żywienie knura stadowego.
8. Opas świń.
9. Wychów bekonów.
10. Pasza, jej normowanie i zadawanie.
11. Pomieszczenie dla trzody chlewnej.
12. Okólniki i pastwiska.
13. Higjena trzody chlewnej.

Owce. Znaczenie hodowli owiec dla kraju. Kierunki hodowlane (kier. mięsny, wełnisty, produkcja napiału). — Rasy owiec. — Pogłowie owcze miejscowe. Drogi, jakimi należy dążyć do poprawienia pogłowia w powiecie (nadzór państwowy nad trykami, gniazda zarodowe, ośrodki hodowli owiec w powiecie) Żywienie—normy żywienia. Wychów jagniąt —konkursy wychowu. Zużytkowanie—strzyżne i kozuchowe owiec.

Stowarzyszenie Ubezpieczeń Inwentarzy (Statut i instrukcja). Księga wstępna (Instrukcje tymczasowe). Związek hodowlany rasowy. Wyjaśnienia co daje Związek Hodowlany—na jakich zasadach oparty.

Zestawienie źródeł do opracowania wykładów.

Rolnictwo:

Biedrzycki Stefan: Zarys mechanicznej uprawy roli	2.50
Miklaszewski St.: Powstawanie i kształtowanie się gleby	3.80
Ulszyński Wł.: O nawozach naturalnych	1.80
Leśniewski St.: O „ pomocniczych	1.80
Sawicki Wł.: Ozmianowaniu roślin czyli co, gdzie i kiedy siać należy	0,90
Rożański Morcel., dr: Uprawa łąk i pastwisk	1.80
Szturm J. „ i nawożenie pszenicy	0.90
Jankowski St.: „ ziemniaków	0.90
Mikułowski Pomorski: Uprawa roli i roślin	3.00

1. Czasopismo—Przysposobienie rolnicze—Warszawa, Kopernika 30.
2. „ —Przewodnik Gospodarski— „ „ 30
3. Przysposobienie rolnicze — Jur. Ciemnowskiego, cena 1 zł. w O. T. O. i K. R.
4. Wytyczne prac P. R. na rok 1934, C. K. do spraw Mł.—W-wa, Kopernika 30.

Ogrodnictwo.

Brzezinski J.: Hodowla drzew i krzewów owocowych. Tom I i II	12.00
Filewicz W., dr: Handlowe odmiany owoców	1.00
„ „ Pielęgnowanie nowego sadu	1.00
„ „ Zakładanie sadu handlowego	0.50
Makowski Z.: Handlowy dobór drzew owocowych na różne typy gleb	0.30
Jankowski Edmund: Sad przy chacie	2.50
Gałczyński B.: Sadownictwo dochodowe	8.00
„ Nowoczesna higjena sadu	1.00

Warzywnictwo.

Brzeziński J.: Hodowla warzyw	11.00
Nehring E. Podręcznik warzywnictwa	4.00
„ Uprawa na własny użytek	0.90
Wyrzykowski C. Przechowanie warzyw i nasion	1.00
Jankowski E.: Kwaciastwo gruntowe	7.80
Karczewska M.: Ogrodki kwiatowe	0.50

Pszczelnictwo.

Brzóska S.: Praktyczne pszczelnictwo	5.00
Ciborowski T., ks.: Praca w posiece	7.00
Morgoński A., ks., Pszczelarstwo nowoczesne	2.40

Przetwórnictwo owoców i warzyw.

Mering A.: Przetwory domowe, owoców i warzyw	2.40
Prof. Tad. Chrzęszcz: Wina i inne napoje owocowe	2.40

Z. Moczarski—„Hodowla bydła“ tom 2.

Inż. M. Kwasieborowski—„Hodowla bydła“.

„ ” ” —„Co każdy światły rolnik o hodowli bydła
wiedzieć winien“.

Kalendarz Gospodarski na rok 1929.

Inż. W. Chmielewski—„Urządzenie gospodarstw małych“.

Prof. Rostafiński—„Hodowla bydła“.

Inż. J. Lewandowski—„Jak dojść do dobrej krowy“.

Steuert—„Zwierzę domowe w stanie zdrowia i choroby“.

Dobrzański—„Poradnik Weterynaryjny“.

Kunicki—„Wychów cieląt“.

Nils Hansson — „Żywienie krów“.

A. Piątkowski—„Żywienie krów mlecznych“.

Grabowski i S. Schuch—„Pastwiska kulturalne“.

Neuman—„Dojenie krów“.

Chmielewski—„Korzyści z mleczarni spółdzielczych“.

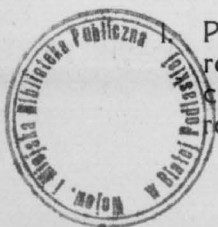
Wyd. C. T. R.—„Co daje rolnikowi stowarzyszenie rolnicze“.

Rocznik Gazety Gospodarskiej za rok 1926 i 1927.

Spółdzielczość.

1. Ideał spółdziałania:

Przykłady życia wspólnego w świetle zależności pewnych grup roślinnych od innych, walka i sposoby walki roślin w celu zachowania gatunku i utrzymania wilgoci. Masowość rozmnażania, rozsiewania, wzrostu. Rośliny żyjące dziko (pokrzywy, łopiany i t.p.)

II. Przykład życia spółdzielczego w świecie zwierzęcym.

Współdziałanie w zdobywaniu pożywienia (polowania gromadne — wilki). Spółdziałanie przy odlotach — żorawie, bociany i t. p. życie pszczół i mrówek.

III. Przykłady spółdzielczości naturalnej w życiu ludzi: życie gromadne, plemienne ludzi przedhistorycznych; przyczyny wytwarzania się własności prywatnej. Własność prywatna, a własność wspólna. Przejście od własności wspólnej do wł. prywatnej. Zakony jako ideał życia spółdzielczego. Współdziałanie dzisiaj; wspólność pastwisk, wspólność lasów — serwituty; gromadna pomoc przy przewożeniu budynków, zwożenie drzewa, sadzenie ziemniaków, obijanie lnu, obieranie i siekanie kapusty (obieraczki: Reymont: Chłopi — Jesień). Masowa pomoc niezorganizowana przy pożarach, powodziach, gromadna obrona przed złodziejem — samorząd. Kolejne pasanie bydła i t. p.

2. Spółdzielczość świadomie zorganizowana.

I. Twórcy ideałów spółdzielczych.

Spółdzielnie robotnicze w Anglii i w innych krajach zachodnich. Spółdzielnie rolnicze w Holandji i w innych krajach zachodnich. Rozwój tych spółdzielni i ich wpływ na dobrobyt i kulturę członków.

II. Polska spółdzielczość rolnicza.

Historyczny rozwój spółdzielczości w Polsce Niepodległej.

Twórcy spółdzielczości Polskiej: Stanisław Staszic, 1816 rok — życiorys. Towarzystwo Rolnicze Hrubieszowskie Dr. Franciszek Stefczyk — 1870. Pionierzy ruchu spółdzielczego w Polsce: Abramowski, Mielczarski i Wojciechowski.

3. Rozwój spółdzielczości polskiej w 3-ch zaborach.

Spółdzielczość w rozwoju rolnictwa polskiego.

Walka z lichwą — Kasy Stefczyka (tablice porównawcze i wykresy, wzrost udziałowców).

Spółdzielcy handel rolniczy (pośrednictwo).

Rozwój gospodarczy spółdzielni rolniczo-handlowej.

Mleczarstwo i jajczarstwo spółdzielcze podczas zaborów i w Polsce Niepodległej.

Spółdzielczość w innych dziedzinach gospodarstwa wiejskiego.

Sp. młynarskie i piekarskie, owocarsko-warzywnicze, Inniarskie, olejarskie, zbytu bydła i trzody chlewnej, betoniarskie cegielnie, elektryfikacyjne i spółki wodne.

Społeczne znaczenie spółdzielczości rolniczej.

Stosunek spółdzielczości do Państwa i samorządu i odwrotne.

Opieka — szkoły — subwencje.

Rola spółdzielczości w odrodzeniu wsi polskiej.

Lektura.

1. Spółdzielcza Belgja — Saturmin Dąbrowski, Wyd. Zw. Sp. Sp. Warszawa.

2. Rzeczpospolita Spółdzielcza — Ernest Poissor „ „ „ „ Warszawa.

3. Romuald Mielczarski—Pionier Spółdzielności w Polsce St. Wojciechowski.
4. Życie i Dzieło Edwarda Abramowskiego — Marjan Dąbrowski.
5. Czem są Spółdzielnie — Jan Hempel.
6. Karol Fourier — Apostoł pracy Radosnej—Marja Orsetti.
7. Ruch Spółdzielczy w Finlandji — Edmund Zalewski.
8. Przez Kooperatywy do przyszłego ustroju — Dr. Zofja Daszyńska-Golińska.
9. Przez Spółdzielczość Odbudujemy Polskę—Satunin Dąbrowski.
10. Pionerzy — Stanisław Thugutt.
11. Piotr Kropotkin — Marja Orsetti.
12. Współdzielczość w Rolnictwie — przekład z angielskiego W. H. Wolf. Warszawa, E. Wende i s-ka 1914 r.
13. Czasopismo Spółdzielni Rolniczych, Organ Zjednoczonego Związku Rewiz., Warszawa, Warecka 11a.
14. Spółdzielcze Organizacji Młodzieży—Karol Haubald.
15. Zadania Wychowawcza Spółdzielni—prof. St. Wojciechowski.
16. Spółdzielni Rolnicze z wojew. centralnych i wschodnich — Dr. Im. Tadeusz Kłapkowski.
17. Pięć lat na Froncie Gospodurczym tom. I Wydawnictw. Warszawska „Drogi“.
18. Korzyści ze spółdzielni Mleczarskiej Z. Chmielewski.

Higiena

- Cz. I. 1. Mieszkanie: rozmiary, wietrzenie, oświetlenie, wilgoć, kurz, sprząty i sprzątanie.
2. Podwórze: studnia, rozmieszczanie budynków, ustęp.
 3. Bielizna osobista, pościelowa, ubranie (higiena osobista).
 4. Pokarmy: białka węglowodany, tłuszcze, witaminy, sole.
 5. Znaczenie odżywcze poszczególnych składników.
 6. Stosunek tych składników w pokarmach powszechnie używanych.
 7. Napoje: Woda, kawa, herbata, napoje wysokokowe i ich szkodliwość dla organizmów. Alkoholizm jako klęska społeczna.

Część II. Anatomja człowieka.

1. Uwagi ogólne o budowie człowieka
2. Szkielet.
3. Mięśnie.
4. Skóra.
5. Narządy oddychania.
6. Układ krwionośny.
7. Narządy trawienia.
8. Narządy wydalania.
9. Układ nerwowy i narządy zmysłów.
10. Choroby zakaźne: tyfus brzuszny, i plamisty, dyfteryt, szkarlatyna, czerwonka, ospa, gruźlica i inne. Gruźlica i walka z nią jako klęska społeczna.
11. Pojęcie o higienie zawodowej. Postulaty higieny społecznej a ochrona pracy. Kasy chorych.
12. Opieka nad matką i dzieckiem — higiena dziecka.
Dr. Kacprzak — Zdrowie w chacie wiejskiej.
Higiena Szkolna pod red. dr. A. Kapczyńskiego.

PRZYKŁAD RAMOWEGO REGULAMINU ŚWIETLICY STRZELECKIEJ*)

1. Obowiązkiem każdego oddziału Z. S jest dbać o należyte utrzymanie i wyposażenie świetlicy strzeleckiej w niezbędne urządzenia.

2. Świetlicą strzelecką jest stały lokal, pozostający pod wyłącznym zarządem (administracją) władz strzeleckich, przeznaczony dla pracy oddziału i życia organizacyjnego jego członków, wyposażony w celowe urządzenia.

3. Do niezbędnych urządzeń świetlicy strzeleckiej należą:

- a) podręczna biblioteka instrukcyjna,
- b) czasopisma (organizacyjne),
- c) gry pokojowe,
- d) godła: państwowe i organizacyjne,
- e) portrety: Prezydenta Rzplitej, Marszałka Józefa Piłsudskiego i Patrona Oddziału,
- f) radio-odbiornik, ewent. instrument muzyczny,
- g) mapa Polski,
- h) tablica z tekstem prawa strzeleckiego, tablica władz przełożonych oraz hasła organizacyjne,
- i) tablica ścienna do pisania,
- j) tablica ogłoszeń.

4. Ponadto świetlica strzelecka może być zaopatrzona w obrazy ścienne, fotografie, dyplomy i inne środki dekoracyjne użyte dla podniesienia estetyki lokalu, oraz w urządzenia, wynikające z charakteru i potrzeb pracy świetlicowej danego oddziału (np. narzędzia introligatorskie, lub slidowe, skrzynka zapytań, gazeta ścienna, tablica „przeczytaj dziś“, „kalendarze wielkich dat“ i t. p.).

5. Każda świetlica strzelecka powinna posiadać przynajmniej jedną flagę o barwach organizacyjnych oprawne w drzewcach.

6. Godła portretów, ani obrazów nie oprawnych na ścianach świetlicy wieszać nie wolno. Regulaminy, rozkazy, ogłoszenia oraz fotografie i dyplomy mogą być zawieszane jedynie na pokładkach kartonowych w żadnym wypadku w świetlicy nie wolno wieszać, na stałe w celach dekoracyjnych reklam handlowych, plakatów, odezwo, ani stronic świetlicy tandetnymi wyrobami bibułowymi.

7. Każdy przedmiot w świetlicy powinien mieć oznaczone miejsce, lub znajdować się w odpowiednim przechowaniu zamkniętym.

8. Na zewnętrznej stronie lokalu, w którym mieści się świetlica strzelecka, winien być umieszczony szyld (tablica) w kształcie prostokąta o wymiarach: długość cm., szerokość, tło koloru z godłem Z. S. umieszczonym ponad napisem, koloru zielonego lub czarnego o następującym tekście: „Świetlica Oddziału Związku Strzeleckiego“ im. (nazwa patrona) w (nazwa miejscowości).

*) Odbitka z dodatku Nr. 1/33 Dziennika Zarządzeń i Rozkazów Zarządu Głównego Zw. Strzeleckiego.

9. Ogólną gospodarką świetlicy kieruje zarząd oddziału, który bezpośrednio opiekę nad nią powierza jednemu ze swych członków, pełniącemu funkcję gospodarza świetlicy.

10. Do obowiązków gospodarza świetlicy należy:

- a) załatwianie spraw związanych z administracją i utrzymaniem lokalu (oświetlenie, o pał, remont, konserwacja, naprawy),
- b) naprawa, konserwacja i przechowywanie urządzeń (zakup kluczy i zamków do szaf, skrzynek, drzwi),
- c) kontrola stanu przedmiotów i urządzeń ze stanem w książce inwentarza,
- d) stwarzanie i utrzymanie warunków bezpieczeństwa lokalu,
- e) opieka nad całością gospodarki świetlicowej,
- f) załatwianie innych spraw zleconych przez zarząd oddz., a związanych z gospodarowaniem w świetlicy,
- g) opracowanie projektu budżetu świetlicy, sprawozdań, wniosków i spostrzeżeń.

11. Świetlica strzelecka służyć ma przede wszystkim członkom oddziału Z. S. Nie członkowi Zarządu Strzeleckiego, który również nie należy do żadnego z miejscowych stowarzyszeń, zarząd oddziału może przyznać prawo czasowego przebywania w świetlicy i korzystania z jej urządzeń, o ile przynajmniej dwóch członków oddziału przyjmie za jego zachowanie odpowiedzialność.

12. Członkowie oddziału mogą wprowadzać gości do świetlicy w czasie zajęć jedynie za zgodą prowadzącego zajęcia.

13. Zarząd oddziału może zezwolić innym stowarzyszeniom na jednorazowe korzystanie z lokalu świetlicowego lub z jego urządzeń w wypadkach pilnych we własnym zakresie, powiadamiając o tem Zarząd powiatowy Z. S. Na udzielenie stałego prawa korzystania ze świetlicy strzeleckiej innym stowarzyszeniom Zarząd oddziału winien uzyskać zgodę Zarządu Powiatowego

14. Wprowadzać do świetlicy członków innych stowarzyszeń mogą członkowie oddziału Z. S. za zgodą kierownika świetlicy.

15. Lokalu świetlicowego na zebrania organizacji i instytucji o charakterze politycznym udzielać nie wolno. Wewnątrz, ani zewnątrz świetlicy plakatów, afiszów, reklam, ogłoszeń, ulotek i t. p. umieszczać nie wolno bez zgody Zarządu, ewentualnie upoważnionego gospodarza świetlicy, w żadnym wypadku nie wolno umieszczać afiszów, odezwo, ulotek i t. p. o treści agitacyjno-politycznej.

16. O ile w świetlicy są urządzone imprezy lub zebrania dla niestowarzyszonych (np. przedstawienie teatralne, loteria fantowa, akademja, odczyt i t. p.), wstęp do świetlicy mogą mieć poza członkami oddziału Z. S. i wprowadzonymi gośćmi tylko osoby zaproszone imienne, lub znane kierownictwu odpowiedzialnemu przed zarządem za darą imprezę.

17. Wejście do lokalu świetlicowego, jak również zewnętrzna, najbliższa okalająca go przestrzeń (t. zn. obejście, podwórko, ogródek, uliczka i t. p.) powinny być utrzymane starannie w czystości i porządku. W razie potrzeby wybudowanie odpowiedniej uliczki, lub chodnika ułatwiającego dostęp z ulicy głównej do lokalu świetlicowego oraz należyte ich utrzymanie, powinno być zrobione pracą i starannością członków oddziału Z. S.

18. O ile lokal świetlicowy mieści się w obrębie budynku mieszkalnego, czas w którym świetlica jest czynna powinien być ustalony, a zachowanie się w czasie zajęć uregulowane w ten sposób, aby świetlica nie stała się uciążliwą dla współmieszkańców budynku.

19. Wewnętrznym życiem organizacyjnym członków oddziału Z. S. w świetlicy opiekuje się kierownik świetlicy. Do obowiązków kierownika świetlicy należy:

- a) organizowanie i kierowanie życiem wewnętrznym świetlicy,
- b) troska o utrzymanie należytej atmosfery ideowej w życiu organizacyjnym oddziału i wśród jego członków,
- c) prace związane z wychowaniem ideowo-organizacyjnym i obywatelskim członków oddziału,
- d) opracowanie programu pracy oddziału w zakresie wychowania obywatelskiego i planu zajęć świetlicowych,
- e) organizowanie i zaspakajanie potrzeb kulturalno-duchowych członków,
- f) organizowanie prac zespołów i kierowanie ich życiem,
- g) kierowanie biblioteką oddziału i ułatwienie w korzystaniu członkom i urzędnym świetlicowych,
- h) opracowanie sprawozdań i prowadzenie kroniki świetlicowej.

20. w lokalu nie wolno przebywać osobom brudnym, niechlujnie ubranym w stanie nietrzeźwym.

21) Wszyscy przychodzący do świetlicy zdejmują nakrycia głowy i płaszcze. W wyjątkowych wypadkach, a w szczególności podczas odbywających się imprez (przedstawienie teatralne, odczyt, akademja) przebywanie w płaszczach jest dopuszczalne, o ile lokal świetlicowy nie posiada urządzonej szatni, ani odpowiedniego miejsca na wieszanie okryć.

22. Strzelcom przebywającym w świetlicy w czasie zajęć wolno pozostawać w płaszczach tylko na wyraźne i każdorazowe zezwolenie prowadzącego zajęcia.

23. Picie alkoholu, palenie tytoniu i gra w karty w świetlicy nie może mieć miejsca.

24. Członkom świetlicy nie wolno uprawiać takich rozrywek, które lokal świetlicy lub jej urządzenia narażałyby na uszkodzenia.

25. Członkowie świetlicy korzystający z jej urządzeń winni przestrzegać podstawowej zasady „każda rzecz na swoim miejscu“ dla utrzymania czystości, ładu i porządku.

26. Każdy z obecnych w świetlicy powinien dbać o poszanowanie jej urządzeń. Za uszkodzenie zawinieni członkowie oddziału ponoszą odpowiedzialność materialną i organizacyjną, za nieczłonków odpowiadają członkowie wprowadzający.

27. Lokal świetlicowy jest ogniskiem życia i pracy oddziału. Zarząd oraz wszyscy członkowie oddziału przestrzegają, by nie dopuścić do obniżenia poziomu moralnego życia w świetlicy i wprowadzenia atmosfery, któraby obrażała powagę i poczucie szacunku dla godeł: państwowego i organizacyjnego. Bójki, kłótnie, wyzwiska oraz brudne wyrazy w świetlicy są niedopuszczalne.

28. Zasadniczo świetlica powinna być otwarta tylko w dni i godziny określone wewnętrznym regulaminem szczególnym.

29. W czasie otwarcia świetlicy i zajęć powinien być zorganizowany stały dyżur. Służbę dyżurów pełni dyżurny, którego obowiązki i prawa określi osobny regulamin dyżurnego.

30) Za wykonanie i przestrzeganie zasad niniejszego regulaminu odpowiedzialny jest wobec władz organizacyjnych zarząd oddziału. Za wykonanie poszczególnych funkcji, wynikających z przepisów regulaminu odpowiedzialni są przed zarządem oddziału: gospodarz, kierownik świetlicy, prowadzący zajęcia, dyżurny oraz członkowie oddziału.

Przykład regulaminu dyżurującego w świetlicy oddziału Z. S. *)

1. Dyżurny melduje kierownikowi świetlicy objęcie i ukończenie służby dyżurnego.

2. Przynosi i oddaje klucze od lokalu świetlicowego osobie wskazanej.

3. Otwiera świetlicę kwadrans wcześniej przed oznaczoną godziną zbiórki, zapala światło, przewietrza lokal, otwierając (5—10 minut) okna lub drzwi, sprawdza i ew. poprawia czystość oraz porządek i stan przedmiotów według wykazu inwentarza.

4. Dbą i przestrzega, by wchodzący do świetlicy zdejmowali nakrycia głowy i płaszcze, wieszając je tylko na wieszaku.

5) Sprawdza stan obecnych i sporządza na kartce „bloku dyżurnego“ wręcza kierownikowi świetlicy (ilość obecnych, nazwiska nieobecnych, gości).

6. Przestrzega, by w świetlicy nie palono papierosów, nie grano w karty, ani nie przebywano w stanie nietrzeźwym.

7. Zwraca stałe uwagę na to, by strzelcy, biorący pisma, gry lub inne przedmioty do użytku, z powrotem układali je w porządku na właściwym miejscu!

8. Nie dopuszcza, by w świetlicy uprawiano takie rozrywki, które okal świetlicy lub znajdujące się w nim przedmioty narażałyby na uszkodzenie; o każdym nawet drobnym wypadku uszkodzenia melduje kierownikowi świetlicy.

9. Po ukończeniu zbiórki salę przewietrza, zmiata, porządkuje, gasi światło, zamyka lokal, oddając klucze w miejsce wskazane.

10. Przestrzega regulaminu świetlicy i stosuje się do specjalnych poleceń kierownika.

11. Stara się jaknajlepiej pomóc kierownikowi świetlicy w utrzymaniu czystości, ładu i porządku w lokalu świetlicowym.

12. W stosunku do kolegów strzelców i obecnych gości, wykraczających przeciwko regulaminowi świetlicy i porządkowi zwraca się sta-

*) Odbitka z dodatku Nr. 1/33 Dziennika Zarządzeń z Rozkazów Zarządu Głównego Zw. Strzeleckiego.

nowczo, ale grzecznie, stara się zachować, tak, by zachowaniem nie ośmieszać powagi swej służby.

13. Jeżeli dyżuru w przypadającej kolei odbyć nie może, melduje wcześniej kierownikowi świetlicy i powiadamia swego następcę.

S P I S L E K T U R Y *)

W bibliotece podręcznej oddziału powinny być skompletowane przynajmniej następujące wydawnictwa:

W. Lipiński: Historia Związku Strzeleckiego, Warszawa 1931.

S. Pomarański: Józef Piłsudski, Warszawa 1931.

Ślędziński, Kowalski: Śpiewnik żołnierski, Warszawa 1932.

A. Oracz: Rocznice, Warszawa 1932.

Rozumowany katalog sztuk teatralnych, Warszawa 1933.

Cz. Rębowski: Gry i zabawy świetlicowe, Warszawa 1932.

Skierczyński, Krawczykowski: Zabawy i gry ruchowe, Warszawa 1932

Turowiczówna: Inscenizowane pieśni ludowe, Warszawa 1932.

A. Kowalski: Żywe Pieśni (zbiór inscenizowanych pieśni żołnierskich)
Warszawa.

A. Chołoniewski: Duch dziejów Polski Warszawa 1931.

W. Lipiński: Walka zbrojna o niepodległość Polski 1905—1918.

W. Stępczyński: Krwawy, pracowity cud 1920 roku, Warszawa 1930

Kurs korespondencyjny nauki obywatelskiej P.U.K., Warszawa 1931

Dziesięcioro o Pomorzu. Nakł. Inst. Bałt.

Dobrzyńska-Rybicka i Witkowska: Obywatelstwo, Poznań 1931.

Peretjakowicz: Państwo współczesne, Warszawa 1928.

Dobrzyńska-Rybicka: Nauka obywatelstwa na podstawie socjologii.

Konstytucja Rzplitej Polskiej, opr. Paszkudzki.

J. Beck: Młodzież wiejska w pracy z samorządem, Warszawa 1931.

A. Górka: Nad czarną wodą, Warszawa 1931.

„Praca Strzelecka“, nr. 9 — 12, Warszawa 1932 r.

Regulski-Malinowski-Sosiński: Świetlica, Warszawa 1932.

Romer: Mapa Polski (fizyczna) 30 zł.

Pisma: „Strzelec“, Warszawa, Długa 50.

„Przysposobienie rolne“, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 66.

Uwaga: Wydawnictwa powyższe i inne nabyć można w Centralnej Składnicy Z. S., Warszawa, Plac Józefa Piłsudskiego 2.

REGULAMIN

Komisji Oświaty Pozaszkolnej powiatu.....

§ 1.

Komisja Oświaty Pozaszkolnej na mocy uchwały Wydziału Powiatowego z dn. 193 r. jest organem Sejmiku Podwiatowego w okresie oświaty pozaszkolnej.

*) Orbitka z dodatku Nr. 1/33 Dziennika Zarządzeń z Rozkazów Zarządu Głównego Zw. Strzeleckiego.

§ II.

Komisja Oświaty Pozaszkolnej jest organizacją popierającą przejawy pracy społecznej, prowadzonej na terenie powiatu przez poszczególnych działaczy oświatowych i organizacje kulturalno-oświatowe poza ramami normalnego szkolnictwa powszechnego i średniego.

§ III.

Z a d a n i a

Do zakresu działalności Komisji Oświaty Pozaszkolnej należy:

- a) koordynowanie pracy kulturalno-oświatowej, prowadzonej przez poszczególne organizacje społeczne,
- b) tworzenie w powiecie sieci ognisk oświatowych i prowadzenie na ich terenie systematycznych kursów, przystosowanych do potrzeb środowiska,
- c) organizowanie uniwersytetów powszechnych,
- d) współdziałanie w otwieraniu świetlic w organizacjach społecznych,
- e) zakładanie i utrzymywanie sieci bibliotek stałych i wędrownych,
- f) budowanie domów ludowych jako ognisk pracy społeczno-wychowawczej i współżycia towarzyskiego,
- g) rozwijanie ruchu wycieczkowego w celu zaznajomienia mieszkańców z wzorowymi urządzeniami społeczno-gospodarczymi i kulturalnymi innych terenów,
- h) podnoszenie i szerzenie kultury muzycznej i teatralnej przez popieranie zespołów muzycznych, choralnych i teatralnych.
- i) współdziałanie przy zakładaniu i prowadzeniu związków kulturalno-oświatowych, spółdzielczych, sportowych, kół samokształceniowych i inn. na terenie powiatu,
- j) pobudzanie inicjatywy prywatnej w dziedzinie prowadzenia badań naukowych (regionalnych) powiatu przez wyznaczenie specjalnych nagród i udzielanie subsydjów na powyższe cele,

§ IV.

W szczególności do obowiązków Komisji należy:

- a) ustalenie zasad i opracowanie planów i projektów prac powiatowego związku komunalnego w zakresie oświaty pozaszkolnej,
- b) układanie na każdy rok preliminarza budżetu na cele oświaty pozaszkolnej,
- c) czuwanie nad wykonaniem ustalonych w drodze właściwej instrukcji, planów i projektów oświatowo-kulturalnych i nadzoru nad działalnością poszczególnych organizacji, subsydjowanych przez Sejmik Powiatowy,
- d) opinjowanie w sprawie podziału sum przeznaczonych w budżecie na zapomogi instytucji kulturalno-oświatowych,
- e) prowadzenie rejestracji i statystyki pracy oświatowej oraz składanie sprawozdań władzom nadzorczym,

- f) ustalenie i przedstawienie do nominacji kandydatów na pracowników kcmunalnych w dziedzinie oświaty pozaszkolnej,
- g) przedstawianie Wydziałowi wniosków w sprawie zmiany niniejszego regulaminu.

§ V.

Sprawami oświaty pozaszkolnej w powiecie kieruje Komisja Oświaty Pozaszkolnej.

§ VI.

w skład Komisji wchodzi:

- a) Przewodniczący Wydziału Powiatowego z urzędu — jako przewodniczący Komisji Oświaty Pozaszkolnej,
- b) Inspektor Szkolny z urzędu - jako zastępca przewodniczącego,
- c) dwaj członkowie wybrani przez wydział i Sejmik Powiatowy,
- d) przedstawiciel Związku Nauczycielstwa Polskiego,
- e) delegat Rady Szkolnej Powiatowej,
- f) przedstawiciele organizacji kulturalno-oświatowych,
- g) Instruktor Oświaty Pozaszkolnej,
- h) Komendant Powiatowy Przystosowanie Wojskowego i Wychowania Fizycznego.

§ VII.

Mandaty członków.

Mandaty członków Komisji z wyboru trwają przez czas kadencji Wydziału i Sejmiku.

Mandaty przedstawicieli organizacji trwają aż do odwołania przez dane organizacje.

§ VIII.

Prezydjum Komisji.

Prezydjum Komisji składa się z:

- a) Przewodniczącego Wydziału Powiatowego - jako przewodniczącego Komisji,
- b) Inspektora Szkolnego - jako zastępcę,
- Instruktora* c) ~~Inspektora~~ Oświaty Pozaszkolnej - jako sekretarza i stałego referenta Komisji,
- d) dwu członków wybranych przez ogólne zebranie Komisji.

§ IX.

Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej powołuje gminne Komisje Oświaty Pozaszkolnej, których organizację określi specjalny regulamin.

§ X.

Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej raz do roku zwołuje konferencję oświatową w celu zapoznania się z potrzebami oświatowymi powiatu i ułatwienia wytycznych w dziedzinie prac kulturalno-oświatowych na przyszłość.

*w roku 1934 mandat Sejmiku
arty. Rady Powiatowej*

W skład konferencji powiatowej wchodzi:

- a) członkowie Powiatowej Komisji Oświaty Pozaszkolnej,
- b) prezydja Gminnych Komisji Oświaty Pozaszkolnej,
- c) osoby zaproszone przez prezydjum Powiatowej Komisji Oświaty Pozaszkolnej.

§ XI.

Posiedzenia Komisji zwołuje przewodniczący przynajmniej raz na kwartał.

Nadzwyczajne zebranie Komisji może być zwołane przez przewodniczącą lub na żądanie pięciu członków Komisji.

§ XII.

Do powzięcia uchwał wymagana jest obecność conajmniej połowa członków Komisji oprócz przewodniczącego. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów. Zebranie w drugim terminie jest ważne bez względu na liczbę obecnych członków.

XIII.

Członek Komisji, który opuścił trzy kolejne posiedzenia bez usprawiedliwienia z jakiego powodu, traci mandat.

XIV.

W sprawach nieobjętych niniejszym regulaminem obowiązują za-protokółowane uchwały Komisji oraz regulamin Sejmiku Powiatowego.

REGULAMIN

Gminnej Komisji Oświaty Pozaszkolnej.

§ I.

Gminna Komisja Oświaty Pozaszkolnej powstaje na podstawie uchwały Rady Gminnej i na wniosek Powiatowej Komisji Oświaty Pozaszkolnej.

§ II.

Gminna Komisja Oświaty Pozaszkolnej jest organizacją popierającą przejawy pracy społecznej i kulturalno-oświatowej na terenie gminy w ogóle i podejmowanej przez poszczególne organizacje społeczno-oświatowe

§ III.

W skład Gminnej Komisji Oświaty Pozaszkolnej wchodzi:

- a) Wójt i sekretarz gminy,
- b) dwóch członków delegowanych przez Radę Gminną,
- c) przedstawiciel Związku Nauczycielstwa Polskiego,

- d) przedstawiciele poszczególnych organizacji kulturalno-oświatowych,
- e) delegat Dozoru Szkolnego,
- f) Kierownicy i Nauczyciele kierujący wszystkich szkół w gminie
- g) delegaci gromad — po jednym z każdej.

§ IV

Do zakresu działalności Gminnej Komisji Oświaty Pozaszkolnej należy:

- a) koordynowanie pracy kulturalno-oświatowej, podejmowanej przez organizacje istniejące na terenie gminy,
- b) organizowanie Uniwersytetów Niedzielných, kursów, odczytów pogadarek i t. p.
- c) opracowywanie wspólnych programów i rocznic narodowych
- d) inicjowanie wspólnych imprez międzyorganizacyjnych,
- e) popieranie kolportażu pism i książek,
- f) współdziałanie z organizacjami w otwieraniu świetlic,
- g) propaganda pracy oświatowej w organizacjach społeczno-oświatowych, wśród młodzieży niezorganizowanej i starszego społeczeństwa.
- h) układanie preliminarzy budżetowych na oświatę pozaszkolną i wstawianie ich do budżetu gminy:

§ V.

Sprawami Gminnej Komisji Oświaty Pozaszkolnej kieruje:

- a) ogólne zebranie Komisji,
- b) Prezydium.

§ VI.

W skład Prezydium Gminnej Komisji Oświaty Pozaszkolnej wchodzi

- a) Przewodniczący, którym z urzędu jest wójt gminy,
- b) Zastępca, „ „ „ „ kierownik najwyższej zorganizowanej publicznej szkoły powszechnej w gminie,
- c) sekretarz, którym z urzędu jest referent kulturalno-oświatowy
- d) 2-ch członków, wybranych przez ogólne zebranie.

§ VII.

Ogólne zebranie Gminnej Komisji O. P. zwołuje przewodniczący przynajmniej raz na kwartał celem ułożenia szczegółowego programu pracy. Nadzwyczajne zebranie Komisji może być zwołane przez przewodniczącego lub na żądanie pięciu członków Komisji.

§ VIII.

O każdorazowym posiedzeniu Gminnej Komisji Oświatowej jest zawiadomiona Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej, która w miarę możliwości deleguje swego przedstawiciela na zebranie.

§ IX.

Gminna Komisja Oświatowa nie krępuje samodzielnego działania poszczególnych organizacji, wynikającego ze statutów, programu prac i władz nadzorczych danych organizacji.

§ X.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, zebranie jest ważne bez względu na liczbę obecnych. Członek, który nie przybył w ciągu roku na 3 zebrania ogólne traci mandat.

§ XI.

W sprawach nie objętych niniejszym regulaminem obowiązują uchwały Komisji, zaprotokołowane w księdze protokołów podane do wiadomości Powiatowej Komisji Oświaty Pozaszkolnej.

§ XII.

Nadzór nad działalnością Gminnej Komisji Oświaty Pozaszkolnej sprawuje Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej, której przysługuje prawo kontrolowania działalności i wydawania odpowiednich zarządzeń.

REGULAMIN

Powiatowej Biblioteki Teatralnej

1. Celem biblioteki jest:
 - a) podniesienie walorów wychowawczo-społecznych i artystycznych w dziedzinie pracy teatralnej na terenie powiatu.
 - b) ujęcie życia teatralnego w ramy celowego i uzgodnionego planu.
 - c) ułatwienie korzystania jak najszerszym warstwom z odpowiedniego i wartościowego doboru sztuk teatralnych i utworów scenicznych.
2. Z biblioteki korzystać mogą
 - a) nauczycielstwo tut. powiatu.
 - b) Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet.
 - c) Koła Młodzieży Wiejskiej.
 - d) Ochotnicze Straże Pożarne.
 - e) Związki Strzeleckie.
 - f) Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej.

- g) Koła absolwentów szkół powszechnych.
 h) Inne organizacje o charakterze oświatowo-kulturalnym zarejestrowane w Powiatowej Komisji Oświaty Pozaszkolnej.
3. Książki wypożycza się za złożeniem jednorazowej (zwrotnej) kaucji w wysokości dwu złotych na okres korzystania z biblioteki przez daną organizację, czy jednostkę prywatną oraz opłaty 20 groszowej od jednej sztuki na rzecz biblioteki.
 4. Nauczyciel lub organizacje mogą wypożyczać:
 - a) jedno i dwu-aktówki — dwie sztuki na jeden raz,
 - b) trzy i więcej aktówki — jedną sztukę na jeden raz.
 5. Wypożyczanie sztuczek odbywa się w każdą niedzielę w lokalu Inspektora Szkolnego od godz. 11 — 13-ej.
 6. Sztuczki można wypożyczać:
 - a) osobiście,
 - b) na żądanie pisemne, za uprzednim przesłaniem kaucji (2 zł.) i opłaty bibliotecznej (20 gr.) oraz o ile chodzi o punkt a), za zwrotem kosztów przesłania.
 7. Wypożyczonej książki można korzystać przez 6 tygodni, za książki przetrzymaną wypożyczający płaci karę w wysokości dziesięciu (10) groszy, za każdy przetrzymany dzień poza terminem.
 8. Wypożyczając książkę należy na miejscu obejrzeć jej stan i zauważone uszkodzenia wskazać bibliotekarzowi do odnotowania, za uszkodzenia nieodnotowane odpowiada wypożyczający.
 9. Za książki zgubione, lub zniszczone, wypożyczający opłaca jej wartość, za uszkodzenia płaci karę w wysokości określonej przez kierownika biblioteki.
 10. Wypożyczający, niszczący umyślnie książkę, lub niestosujący się do niniejszego regulaminu, może być pozbawiony prawa korzystania z biblioteki na pewien czas lub całkowicie.

Bibliografia

dla prelegentów i kierowników Niedzielnych Uniwersytetów
Wiejskich

I. Zagadnienia ogólne i podstawy pracy oświatowej i kulturalnej.

1. Zarzecki — Dydaktyka ogólna	
2. Kultura wsi (Łowicz)	6 00
3. Zagadnienia oświaty dorosłych (Dwie konferencje)	7.50
4. Wybrane zagadnienia oświatowe (Cambridge)	3.50
5. Pracownik oświatowy (Krzemieniec)	6,00
6. Przewodnik oświaty dorosłych	9.00
7. Suchodolski B. — Ideały kultury a prądy społeczne	14.00
8. Hollman A. H. Uniwersytet Ludowy i duchowe podstawy
demokracji	3.00
9. Grabski W. — Kultura wsi polskiej i nauczanie powszechne	3.50
10. Grabski W. — Nauczyciel a kultura gospodarcza narodu	1.00
11. Orkan W. — Listy ze wsi T. I-II	18.00
12. Orkan W. — Wskazania	3 00
13. Cz. Jaksa Bykowski — Wycieczki	4.00
14. Mysłakowski L. — Rodzina wiejska jako środowisko
wychowawcze	
15. Kozłowski — Co i jak czytać?	
16. Kwiatkowski — Dysproporcje	
17. Znaniecki — Socjologia wychowania	
18. Niećko J. — Dwudziestolecie ruchu młodzieży wiejskiej	2.00
19. Sosiński W. — Dom Ludowy Tom I i II	3.80
20. Turowiczówna J. — Inscenizowane pieśni ludowe (świetlica)	2.00
21. Rembowski — Gry i zabawy świetlicowe (świetlica)	2.00
22. Hoffmann — Sztuka wypożyczania książek	0,20
23. Weitsch E. — Technika pracy umysłowej	2.00
24. Rychliński S. — Badania środowiska społecznego	1.50
25. Radlińska H i Grotowska — Książka o życiu i pracy	15.00
26. Malinowski, Sosiński, Reguński — Świetlica	2.00
27. Wolert — Kultura i demokracja 1930 r,	2.50
28. Gulińska — Grundwig — wychowawca narodu duńskiego	
29. Stewenson — Metoda projektów. 1832	
30. Spasowski — Zasady samokształcenia. 1932 r,	
31. Dawid Wł. Inteligencja, wola i zdolność do pracy. T. 3	
32. Krzywicki — Studja socjologiczne	
33. O ideał wychowawczy młodego pokolenia — Czerwiński	
34. Bregman Aleksander — Liga Narodów	

II. Zagadnienia społeczno-rolnicze

35. Świętochowski — Historia chłopów	38.00
36. Słomka J. — Pamiętniki włościanina od pańszczyzny
aż do dni dzisiejszych	10.00
37. Kurąs J. — Przez ciernie żywota	3.00
38. Magryś F. — żywot chłopca działacza	
39. Handelsman — Żywot chłopca polskiego	0.60
40, J. Bojko — Dwie dusze	

41. Mały rocznik statystyczny, Rok 1932	2,00
42. Surzycki S. — Rozwój wiedzy rolniczej w Polsce	10,00
43. Grabski — Historia wsi w Polsce	12,00
44. Dederko B. — Majątek narodowy Polski	2,00
45. Bujak Fr. — Rozwój gospodarczy Polski	3,00
46. Hozowska — Idea spółdzielczości w wychowaniu młodzieży	5,00
47. Gide E. — Ekonomia Społeczna	
48. Ludkiewicz — Polityka agrarna. Tom I. i II	47,00
49. Wojciechowski — Organizacja zbytu produktów rolniczych	8,00
50. Stolarski B. — Sługocice	5,00
51. Chmielińska — Wieś polska Lisków	2,00
52. Chmielecki W. — Urządzenie gospodarstw wiejskich	2,00

